

Komasacije zemljišta u NR Hrvatskoj

Pitanje tehničkog uređenja poljoprivrednog zemljišta kao neophodnog uslova za povećavanje poljoprivredne proizvodnje postalo je kod nas vrlo aktuelno pitanje. Pitanje veće poljoprivredne proizvodnje naročito je prouzrokovano provedbom industrijalizacije zemlje, jer razvoj poljoprivrede nije kod nas išao uporedo sa razvojem industrijalizacije. Mnogo veća društvena sredstva ulagana su u razvoj industrijalizacije, dok je poljoprivreda stagnirala i čak što više opadala. Postignuti stepen industrijalizacije zemlje omogućuje da se mnogo veća društvena sredstva ulažu u razvoj poljoprivrede, čim će se ukloniti disproporcije u općem privrednom razvoju zemlje.

Naša poljoprivreda treba da se podigne na mnogo viši stepen proizvodnosti sa svrhom da se domaće tržište snabdjeva potrebnim količinama artikala za prehranu povećanog broja stanovništva u gradovima i industrijskim centrima, te da prerađivačku industriju snabdijeva odgovarajućim sirovinama za njen normalni razvoj. Unapređenje poljoprivrede neposredno utječe na povećanje životnog standarda radnih ljudi, a što je jedan od najvažnijih zadataka našeg novog privrednog razvoja.

Dosadašnji nedostatak prehrambenih artikala za stanovništvo i sirovina za prerađivačku industriju pokriva se uvozom, za koju svrhu se moraju izdvajati ogromna devizna sredstva.

Za unapređenje poljoprivredne proizvodnje najvažnije je stvoriti uslove na poljoprivrednom zemljištu, da ono bude u stanju da se s njega poluče maksimalno mogući prinosi.

Od unapređenja poljoprivrednog zemljišta zavisi unapređenje ostalih poljoprivrednih grana (stočarstvo, prerađivačka industrija i dr.)

Godišnji prinosi sa poljoprivrednog zemljišta kod nas mnogo zaostaju od onih koji bi se mogli postići na njemu, kada bi se za to stvorili uslovi provedbom odgovarajućih tehničkih zahvata. Prinosi daleko zaostaju iza prinosa ostalih zemalja u svijetu.

Razlozi su: dosadašnja tehnička zaostalost naše zemlje, tehnički neuređeno poljoprivredno zemljište, vrlo nepovoljna postojeća struktura posjeda, te uslijed toga neracionalno i neekonomično djelovanje.

Radi se dakle prvenstveno o potrebi tehničkog uređenja našeg poljoprivrednog zemljišta sa svrhom da se u njemu osiguraju potrebni fizikalni i geodetski uslovi pomoću kojih se na zemljištu omogućuje primjena naučnih dostignuća i suvremenih metoda rada moderne poljoprivrede.

Pri postojećem stanju pretežnog dijela našeg poljoprivrednog zemljišta obzirom na vodne prilike i strukturu posjeda ne postoje nikakovi povoljni uslovi za modernu i naprednu poljoprivrednu proizvodnju.

Upoznavši se sa stanjem i problemima u našoj poljoprivredi i uvidjevši da je nužno i hitno da se pristupi rješavanju svih pitanja koja stoje na putu njenom razvoju, Sabor NR Hrvatske donio je koncem 1954 godine nakon dužih priprema Zakon o komasaciji zemljišta. Komasacije zemljišta su jedan od važnih faktora za unapređenje poljoprivredne proizvodnje.

Prema odredbama ovoga Zakona na zemljištu gdje se provodi komasacija treba izvesti slijedeće radove:

a) razgraničenje poljoprivrednog od šumskog područja što ima djelomičnog utjecaja na poljoprivrednu proizvodnju,

b) detaljnu hidrotehničku melioraciju naročito onih zemljišta, koja se uslijed suvišne i štetne nadzemne i podzemne vode ne mogu intenzivno kultivirati,

c) komasiranje (skupljanje) rascijepkanih i razbacanih posjeda socijalističkog sektora i seoskih domaćinstava u geodetski pravilne oblike sa najekonomičnijim putnim prilazima,

d) regulacija i asanacija naselja (intravilana), čime se omogućuje svakom poljoprivrednom proizvođaču pravilan i dovoljan prostor u mjestu stanovanja, te osiguranje dovoljno prostora za zajedničke i javne potrebe sela,

e) sređivanje svih imovno-pravnih odnosa na zemljištu,

f) izrada novog državnog premjera i operata za njegovo održavanje.

Kako se vidi doneseni Zakon o komasaciji zemljišta omogućuje da se poduzimaju sve potrebne tehničke mjere za saniranje poljoprivrednog zemljišta i stvaranje uslova, da se na njemu mogu primijenjivati razne potrebne agrotehničke mjere, komasacija zemljišta, mehanizacija za obrađivanje i druge mjere, koje uslovljava moderna poljoprivredna proizvodnja.

Na zemljištima koja nisu tehnički uređena ne mogu se uspješno primijeniti napred navedene mjere, niti će se sa njih moći polučiti odgovarajući prinosi.

Prema tome komasacijom zemljišta ne smije se smatrati samo skupljanje posjeda nego istovremeno da se pomoću komasacije omogućuje da se na izvjesnom zemljištu mogu provoditi svi ostali potrebni tehnički poduhvati, koji imaju za svrhu da potpuno uredi i saniraju poljoprivredna i ostala (intravilanska) zemljišta. Poznato je, da se ti poduhvati praktički i uspješno mogu da provedu samo pomoću komasacije zemljišta, čemu postojeći posjedovni odnosi ne prave nikakovu smetnju.

Doneseni Zakon o komasaciji zemljišta omogućuje provođenje komasacija na području N. R. Hrvatske za koje postoji vrlo velika potreba i interes kod narodnih odbora i poljoprivrednih proizvođača. Naročito veliki interes, a i velika potreba vlada u krajevima gdje je nužno da se provodi detaljna hidrotehnička melioracija, koja se jedino putem komasacije može uspješno i sistematski da provodi. Takva se područja nalaze pretežno uz rijeku Savu:

Odmah nakon donešenog Zakona o komasaciji zemljišta započeto je sa pripremnim organizacionim radovima za provođenje komasacije zemljišta. Početkom 1955 godine osnovana su dva tehnička komasaciona biroa za izvođenje tehničkih radova komasacija zemljišta. Jedan je osnovala Poljoprivredna komora N. R. H. u Zagrebu, a drugi Kotarski narodni odbor Zagreb.

Prvi je preuzeo i tokom prošle godine već započeo sa radovima na komasacijama u k. o. Slatinik, Zadubravlje i Trnjanski Kuti u kotaru Sl. Brod. Drugi je preuzeo i započeo radove na komasaciji u k. o. Sesevski Kraljevac kotar Zagreb.

Dalje Vodna zajednica »Krapina« u svojem sastavu formirala je grupu geodetskih stručnjaka za izvođenje komasacija zemljišta uz područje rijeke Krapine koje je zahvaćeno njenom regulacijom i izgradnjom obrambenih nasipa.

Pokraj ovih organizacija preuzela je i Geodetska uprava NRH putem svojih operativnih organa u Zagrebu i Osijeku, na traženje narodnih odbora, komasacije zemljišta u k. o. Soljani, Strošinci, Markušica i Svinjarevci u kotaru Vinkovci.

U vezi sa svim ovim započetim komasacijama izvode se i detaljne hidrotehničke melioracije, koje su zapravo i glavni uzročnik i same komasacije zemljišta. Naročito su vrlo opsežne detaljne hidrotehničke melioracije u Soljanima i Strošincima.

Sve započete komasacije trebaju biti završene tokom ove godine, tako da će se u jeseni stupiti u nove posjede, osim komasacije Sesevski Kraljevec, koja je predviđena da bude završena tokom 1957. godine.

Površina koja je zahvaćena ovim komasacijama iznosi oko 30.000 jutara, što se za početak može smatrati vrlo zadovoljavajućim.

Jedno od najozbiljnijih i najkrupnijih pitanja za nesmetano provođenje komasacija sa ostalim radovima tj. pitanje troškova, u najnovije vrijeme povoljno je riješeno odobravanjem dugoročnih investicionih kredita. Odmah se uočilo da su to vrlo rentabilne investicije u poljoprivredi koje u vrlo kratkom vremenu utječu na osjetno smanjenje produkcionih troškova i istovremeno na povećanje prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji.

Investicioni zajmovi, odobreni su za sve komasacije, koje su ga tražile, a to su bile Soljani, Strošinci, Slatinik, Zadubravlje i Trnjanski Kutli.

U dosadašnjem razvoju komasacija zemljišta ovo je jedna od najpovoljnijih prilika, da se odobravaju državni investicioni krediti. Ovu povoljnu priliku treba da koristi što veći broj poljoprivrednih proizvođača, kako bi uredili svoja zemljišta i stvorili uslove za modernu i naprednu poljoprivrednu proizvodnju.

I u saveznim organima prevladava uvjerenje da su komasacije zemljišta, a naročito one uz koje se moraju izvoditi i detaljne hidrotehničke melioracije neophodno i nužne radnje, koje uslovljavaju razvoj moderne poljoprivredne proizvodnje u uslovima postojeće strukture posjeda. Na tehnički uređenom i komasiranom zemljištu mogu se i pokraj postojeće strukture posjeda organizirati najpovoljnije forme u poljoprivrednoj proizvodnji.

Zakon o komasaciji zemljišta u NR Hrvatskoj pokazao se u dosadašnjoj primjeni prilično dobar. U njemu su predviđene u glavnom sve važne stvari o kojima zavisi pravilnik i nesmetano razvijanje radova na komasacijama zemljišta.

Jedno pitanje, koje je u Zakonu ostalo neriješeno je pitanje ovlaštenih izvođača geodetskih tehničkih radova komasacija zemljišta. To je ostavljeno da se riješi saveznim propisom o pravima i ovlaštenjima za izvođenje geodetskih radova. Međutim kako taj propis nije donesen to je pitanje još do danas ostalo nepročišćeno. Pitanje je kakova bi organizaciona forma najbolje odgovarala za onu vrst radova, da li ustanove ili privredne organizacije. Mišljenja su po ovojme pitanju podijeljena. U NR Hrvatskoj do sada su osnovane dvije ustanove sa samostalnim financiranjem, a nije osnovana ni jedna privredna organizacija.

Ja bih naveo, odnosno ponovio iz prijašnjih navoda neke prednosti i nedostatke pojedinih organizacionih formi. U ustanovama radovi bi se odvijali jefti-

nije što je za zainteresirane poljoprivredne proizvođače i za državu važno i kvalitetnije što je sa stanovišta državnog premjera bitno. Radovi na komasaciji zemljišta su pretežno studijskog i raspravnog značaja i u pretežnom dijelu ne mogu se unapred odrediti niti normirati. Komasacijom zemljišta riješavaju se i pitanja od interesa za komasacione učesnike o čemu također treba voditi računa.

Ustanove su vrlo povoljna organizaciona forma za uspješan odgoj stručnih kadrova, što se u privrednim organizacijama postiže mnogo teže.

Pitanje stimuliranja u radu danas se može riješiti i u ustanovama, tako da se i to pitanje ne bi moglo postavljati kao prigovor za ustanove.

Dalje treba imati u vidu da je komasacija zemljišta, pokraj rješavanja ekonomskih, poljoprivrednih i drugih pitanja, u krajnjoj liniji jedan od načina dobivanja novog državnog premjera i kao takove ih treba smatrati. Tako je u projektu Zakona o komasaciji za N. R. Srbiju predviđeno da tehničke geodetske radove komasacija zemljišta mogu da izvode samo ustanove geodetske službe u NRS-i. Smatram da bi geodetske tehničke radove komasacije zemljišta trebale da izvode sve geodetske ustanove koje za to imaju uslova, ustanove koje su već osnovane u tu svrhu i koje još treba osnivati, kao i djelimično postojeći operativni organi geodetske službe. Na taj način bi se trebala stvoriti mreža geodetskih ustanova, koje bi se postepeno osposobljavale da mnogo brže i obuhvatnije riješavaju vrlo važno pitanje za unapređenje naše poljoprivrede. Istovremeno bi se stvarao i novi državni premjer naše zemlje, koji služi katastru, Armiji za njene potrebe i ostalim privrednim potrebama.

Organizacija gore pomenutih ustanova uslovljena je odgojem kadrova za provođenje komasacija zemljišta, a naročito geodetskog kadra, koji sudjeluje u izvođenju pretežnog dijela poslova komasacija zemljišta. Komasacijom zemljišta riješava se niz tehničkih ekonomskih, poljoprivrednih i pravnih problema, te su potrebni odgovarajući kadrovi za njihovo rješavanje.

Kod postojećih mladih geodetskih kadrova, a naročito kod visokokvalifikovanih kadrova osjeća se priličan nedostatak što se na Tehničkim fakultetima poslije oslobođenja na ovamo nisu spremali za ovo polje rada.

Odgoju geodetskih kadrova treba pristupiti sistematski kroz škole i praksu do rukovodioca geodetsko tehničkih radova komasacija zemljišta. Sadašnji geodetski odsjek Tehničkog fakulteta treba da daje geodetske kadrove, koji i za ovo polje rada treba da imaju sve uslove da u praksi pristupe rješavanju svih tehničkih zahvata u vezi sa komasacijama zemljišta.

U radovima na komasacijama zemljišta koje su do sada započete uključeno je oko 30 geodetskih stručnjaka, među kojima je mali broj sa odgovarajućom praksom i iskustvom. Većinom su mlađi kadrovi. Među njima se nalazi oko 10 mlađih visokokvalifikovanih geodetskih stručnjaka, koji će kroz sistematski rad u kratko vrijeme biti u stanju da samostalno preuzimaju rukovođenje radovima na novim komasacijama zemljišta.